

3. februar 2021

Julie Heins – skoleholder og lærebogsforfatter!

Medio januar blev jeg ringet op af Ole Jeppesen, som har firmaet Historiesnedkeriet og han har et par gange holdt foredrag om skoleholderen og lærebogsforfatteren Julie Heins. Ole tog kontakt fordi han havde fundet en slægtsforbindelse til min svigerdatter Amalie Galbo-Jørgensen, og han søgte derfor yderligere oplysninger hos mig.

Vi fandt nu i fællesskab en lang række nye oplysninger om denne spændende person, og jeg kontaktede flere efterkommere af hendes mor, men de kendte hende ikke, men de var alle meget interesseret i historien om hende.

Jørgen Thomsen har skrevet en kort biografi om hende i Dansk Kvindebiografisk Leksikon, og i samarbejde med Ole Jeppesen fandt jeg en hel række oplysninger om hende og hendes familie i kirkebøgerne, folketællingerne, Odense Seminariums 100-års jubilæumsbog, i gamle avisudklip m.v.

Alt dette er der kommet den følgende historie ud af om en usædvanlig og dygtig kvinde. Hun var Grundtvigianer og med markante holdninger til køn og pædagogik.

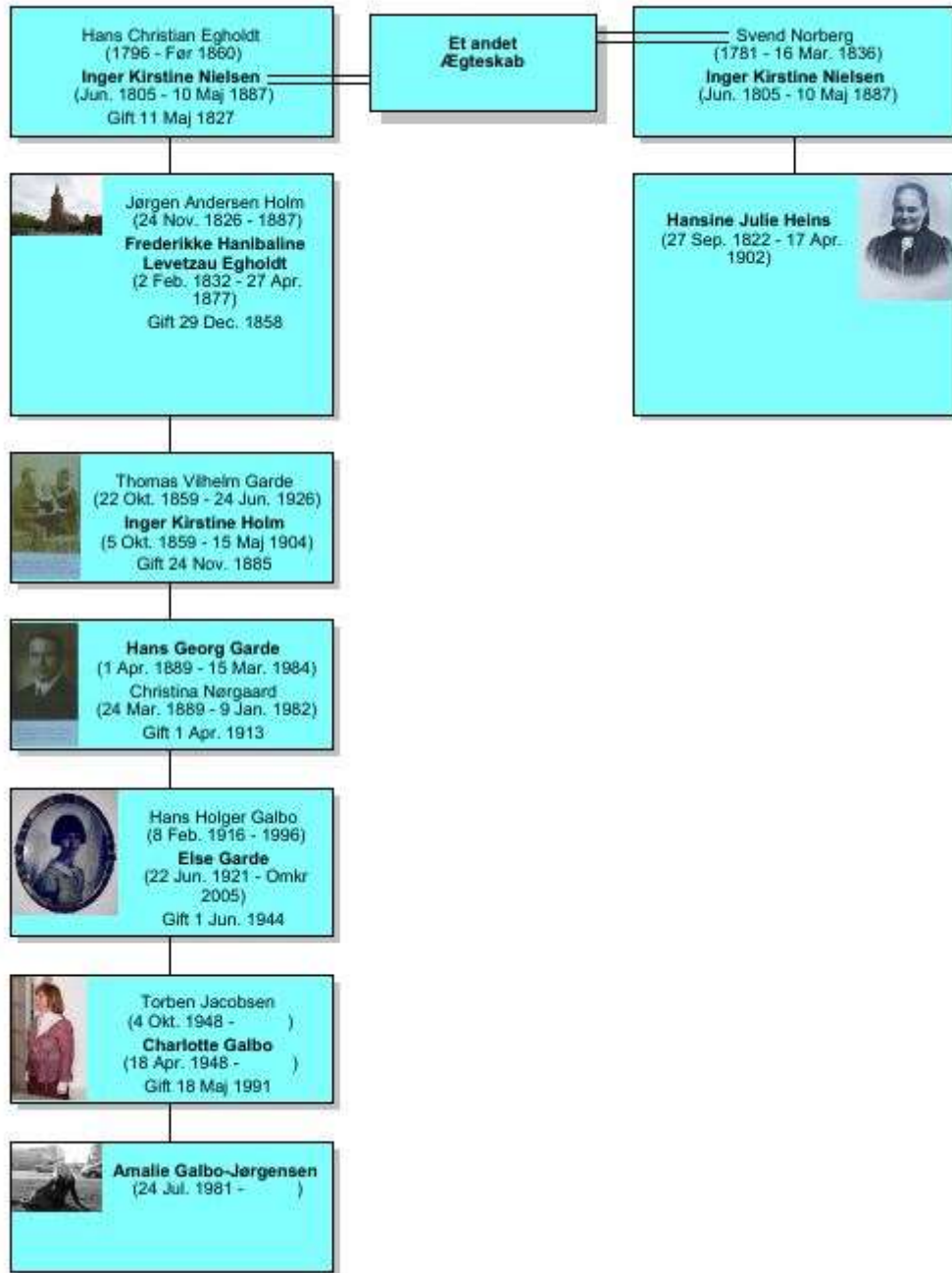
Julie Heins. Fra en omtale i Husmoderen år

1898. Fotograf ukendt

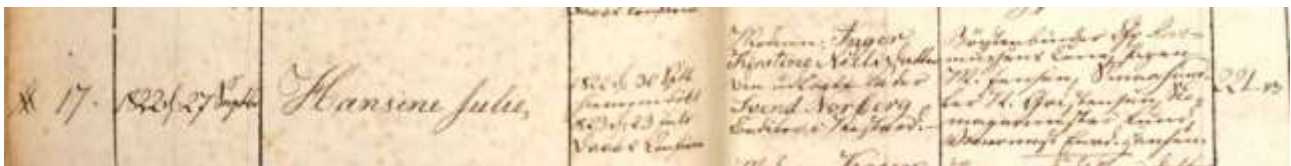
Slægtsforhold

Julie Heins er min svigerdatter Amalies 3 x tipoldemors barn af et ungdomsforhold. Ifølge kirkebogens optegnelse ved fødslen blev Svend Norberg udlagt som far til barnet.

Hansine Julie Heins er tiptipoldemors søster til Amalie Galbo-Jørgensen

Fødsel

Vi skruer tiden tilbage til 1822 og til Odense, hvor den unge ugifte pige Inger Kirstine Nielsdatter havde en affære med en mand, og kort efter nytår i år 1822 kunne det konstateres, at den kun 15 ½ årige pige var

blevet gravid. Den 28. september nedkom Inger med en fin lille pige, som ved en hjemmedåb allerede den 30. september fik navnet Hansine Julie, og konditor Svend Norberg fra Næstved blev udlagt som barnefader.

Det var først den 23. juli året efter i 1823, at dåben blev bekræftet i Sankt Knuds kirke i Odense og samtidig blev den indført i kirkebogen.

Sankt Knuds kirke i Odense.

Faddere var børstenbinder Chr. Rasmussens kone, M. Jensen, småhandler N. Christensen, skomagemester Lund og vævermester Svend? Hansen? (Det sidste navn er usikkert).

Svend Nordberg blev født i 1781 i Næstved. Han var konditor i 1822 og blev senere billardholder i Næstved. Han blev gift den 5. december 1824 i Sankt Mortens kirke i Næstved med Erica Lund (født i år 1800), og de fik sammen 4 børn. De blev skilt, og han døde den 16. marts 1836 i Næstved.

Inger Kirstine var alt for ung til at tage sig af sit barn, så Julie blev sat i pleje hos Ingers storesøster Maria Elisabeth Nielsdatter, der blev født i 1791 og hendes mand Ole Christensen, der var født i 1788 og han var høker.

Da den lille piges mor Inger Kirstine blev 20 år, blev hun gift den 11. maj 1827 i Sankt Peders kirke i Næstved med den 10 år ældre Hans Christian Egholdt, der var kvartermester i Næstved.

Vidner ved vielsen var kammerjunker V. Oldenburg og spækhøker Ole Christensen (søsterens mand), begge af Næstved.

Inger & Hans fik sammen 3 børn, og den yngste af dem blev født den 2. februar 1832 i Næstved, og hun fik det flotte navn Frederikke Hanibaldine Levetzau Egholdt, og hun er Amalies 2 x tipoldemor. Hun blev i øvrigt også lærerinde ligesom sin halvsøster Julie, der er vores hovedperson i denne fortælling.

Hans Christian Egholdts mor hed Cathrine Dorthea Egholdt – og det er Amalies 4 x tipoldemor. Hun holdt også pigeskole. Det ses bl.a. ved folketællingen i 1801 i København, hvoraf det fremgår, at hun holdt pigeskole i Sankt Annæ, Øster Kvarter i København, og 4 unge piger i alderen 6-12 år boede hos hende og var på kost. Derudover har hun måske haft andre elever, der enten havde mulighed for at bo hos forældrene, eller for at være på kost andre steder.

Julies barndom

Som sagt voksede Julie op fra ganske spæd i Næstved, hvor hun i øvrigt i hele sin barndom bar navnet Hansine Julie Christensen, idet hun brugte plejefaderens efternavn. Hun blev den 6. juli 1834 vaccineret af lægen Fode.

Julie plejeforældre mosteren Maria Elisabeth Nielsen og hendes onkel Ole Christensen, havde taget hende til sig som deres eget barn. Ikke mindst mosteren fik stor betydning for hendes åndelige udvikling og stærke religiøse prægning. Ole Christensen var høker, og han havde tjent sig op til at være en formuende mand ved også at have en beværtningsvirksomhed, så der var derfor råd til, at Julie en tid kom til at gå på en af Næstveds velrenommerede skoler ifølge bogen *"Odense Seminarium 1895-1995"*.

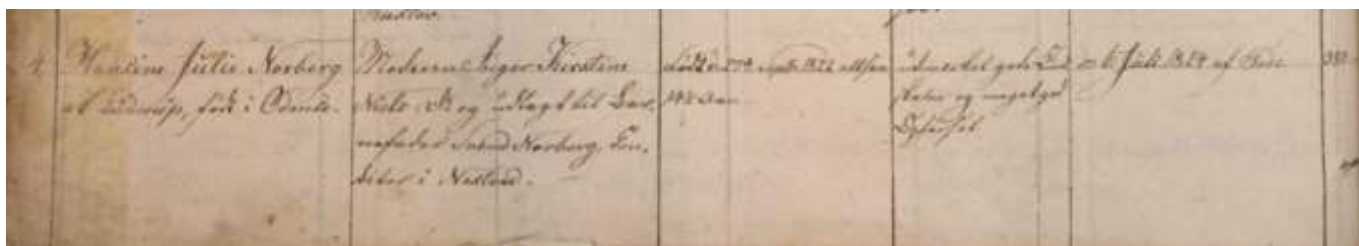
I 1834 boede Ole Christensen familie m.fl. i Præstø på Kindhestevej, som det fremgår af Folketællingen i 1834:

Præstø, Tybjerg, Næstved Købstad, Næstved Købstad, Kindhestevej No 132b, 207, FT-1834, C6552					
Navn:	Alder:	Status:	Stilling i familien:	Erhverv:	Fødested:
Ole Christensen	46	Gift		Høker	
Maria Elisabeth Nielsen	43	Gift		hans Kone	
Maria Christensen	18	Ugift		Pleiedatter	
Oline Wilhelmine Maria	12	Ugift		Do [Pleiedatter]	
Hansine Julie Christensen	10	Ugift		Do [Pleiedatter]	
Sine Schmithsdatter	18	Ugift		Tjenestepige	
Maria Nielsdatter	21	Ugift		Do [Tjenestepige]	
Mette Pedersdatter	19	Ugift		Do [Tjenestepige]	
Mads Pedersen	18	Ugift		Tjenestekarl	
Hans Jørgen Christensen	21	Ugift		Corporal ved Landsenér Regimentet	

Ud over plejedatteren Julie, så havde familien yderligere 3 plejedøtre, 3 unge tjenestepiger, 1 tjenestekarl og 1 soldat boende i deres store hus på Kindhestevej 132 i Næstved. Gaden ligger i det centrale Næstved og tæt på den store Grønnegades Kaserne.

Omkring 1835 solgte Ole Christensen sit gæstgiveri i Næstved, og han købte en gård 7 km udenfor byen i Luderup ved Rislev. Her blev Julies undervisning nu varetaget af en privatlærerinde, og så var det småt med lærdommen. Hun ville godt have haft en mere solid og alsidig uddannelse, men det kunne ikke lade sig gøre sådan som forholdene var, og der var langt til København.

Julie blev konfirmeret i 1836

Julie blev konfirmeret i den nærmeste landsbykirke, og det var den smukke Rislev kirke. Ved konfirmationen blev hun igen kaldt ved sit dåbsnavn, nemlig Hansine Julie Norberg. På den tid fik man 2 karakterer, når man blev konfirmeret, nemlig en for kundskaber og en for opførsel, og Julie fik topkarakteren Udmærket godt (UG) for kundskaber og den næstbedste karakter meget god (MG) for opførsel, så der var ingen tvivl om, at hun var velbegavet.

Rislev kirke

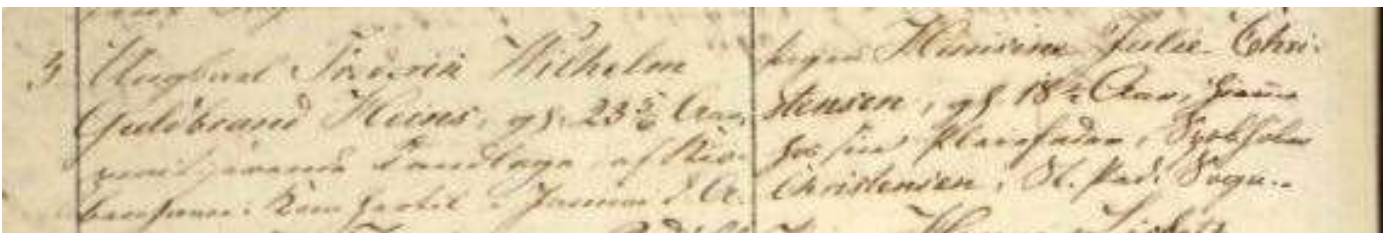
Ved folketællingen i 1840 så Ole Christensens husstand således ud:

Præstø, Tybjerg, Rislev, Luderup Bye, Luderupgaard, 56 F1, FT-1840, C6929			
Navn:	Alder:	Status:	Erhverv:
Ole Christensen	52	Gift	Eier af Gaarden
Marie Nielsen	49	Gift	hans Kone
Julie Christensen	18	Ugift	Pleiebarn i Barns Sted
Hans Poulsen	21	Ugift	Tjenestefolk
Jens Nielsen	28	Ugift	Tjenestefolk
Hans Madsen	16	Ugift	Tjenestefolk
Ane M. Madsdatter	19	Ugift	Tjenestefolk
Stine Christensdatter	22	Ugift	Tjenestefolk
Karen Madsdatter	17	Ugift	Tjenestefolk
Marie Bose	67	Enke	Pensionist
Rosaline Laurent	31	Ugift	hendes Datter

Julie hed nu igen Julie Christensen, og hun var deres eneste plejebarn. Der var hele 6 tjenestefolk på gården foruden en enke med sin voksne datter.

Julie blev forlovet, gift og fik 3 børn

Julie fyldte 18 år i 1840, og hun blev forlovet den 12. april 1841 med tandlægen fra København Frederik Wilhelm Guldbrand Heins. Han blev født i København i 1817. Han kom til Næstved i januar 1841. Det unge par blev efterfølgende gift den 11. juni 1841 i den store Sankt Peders kirke i Næstved.

Brudgommen var 23 5/6 år ved brylluppet og bruden var 18 1/2 år

Plejefaderen Ole Christensen og murermester Petersen begge af Næstved var vidner ved brylluppet!

Julie skiftede nu også igen navn, og denne gang er det til det navn, som hun blev kendt under, nemlig **Julie Heins!**

Sankt Peders kirke i Næstved

Ægtemanden **Frederik Wilhelm Guldbrand Heins** var som sagt tandlæge, og han var ankommet til Næstved i starten af året. Han virkede som tandlæge med speciale i kunstige tænder, udtrækning og plomberinger mange steder rundt i landet, idet han så annoncerede, at han ville ankomme til byen og være der i nogle dage på et angivet sted. Så kunne folk på forhånd booke tid.

Tandlæge Heins kommer til Maribo i

1843

I 1840erne gjorde han flere meget bemærkelsesværdige opfindelser, bl.a. opfandt han en mere effektiv plov til landmændene.

Julie må stort set være blevet gravid på bryllupsnatten, for den 26. marts 1843 fik parret deres første barn, og han døbttes Carl Charles Mariano Heins, og han blev født i Næstved.

Året efter den 21. januar 1844 fik de barn nr. 2, og han blev døbt August Otto Wilhelm Heins i Sankt Peders kirke i Næstved, men han døde allerede den 25. maj af krampe. Det var almindeligt at små børn døde af krampe på det tidspunkt, og senere blev det obligatorisk at de små børn blev vaccineret for stivkrampe.

Det unge par flyttede i 1844 til Nørregade 493 og 494 i Odense, hvor Frederik Wilhelm arbejdede som tandlæge.

Ved Folketællingen i 1845 så den lille families husstand således ud:

Odense, Odense, Odense Købstad, Nørregade, Nr. 493 og 494, 1303, FT-1845				
Navn:	Alder:	Status:	Erhverv:	Fødested:
Frederik Heins	28	Gift	Tandlæge	Kjøbenhavn
Hansine	22	Gift	Hans Kone	Marslev
Carl Heins	3	Ugift	Deres Barn	Marslev
Margrethe Vind	45	Ugift	Tjenestepige	Odense

Nu hedder Julie blot Hansine!

Halvsøsteren Frederikke Egholdt (min svigerdatter Amalies 2 x tipoldemor) var i 1845 pensionær hos Jacob og Maren Birgitte Thorup, Institutbestyrer og institutbestyrerinde, på adressen Købmager Kvarter, Ny Adelgade 316, 1.sal – det er en pigeskole.

Året efter fik Julie & Frederik en lille datter, som de døbte Marie Elisabeth Olivia Heins. Hun blev født den 19. november 1846 i Odense.

Ved Folketællingen i 1850 så deres husstand således ud:

Odense, Odense, Odense Købstad, Odense Kiøbstad, Nørregade, østre deel no 493 & 494, FT-1850				
Navn:	Alder:	Status:	Erhverv:	Fødested:
Wilhelm Frederik Heins	33	Gift	tandlæge. huusfader	Kjøbenhavn
Julie Hansine Egholdt	27	Gift	hans kone	Odense
Carl Charles Heins	8	Ugift	deres børn	Næstved
Marie Elisabeth Heins	3	Ugift	deres børn	Odense
Cathinka Maria Heins	23	Ugift	huusjomfrue	Kjøbenhavn
Ane Petersdatter	23	Ugift	tjenestepige	Købberup, Præstø Amt

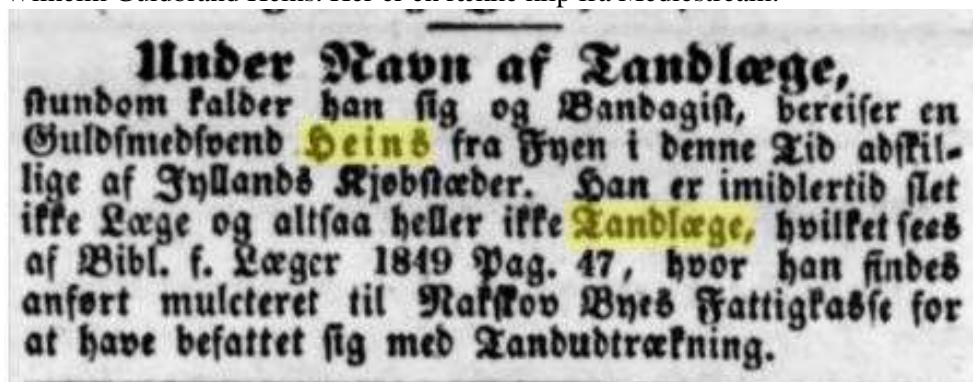
Frederiks yngre søster Cathinka fra København bor midlertidigt hos dem, og arbejdede som husjomfru. Hun flyttede i 1855 tilbage til Frederiksberg og boede der som plejedatter hos familien Eschricht. Ved denne folketælling havde vores hovedperson opgivet sit navn som Julie Hansigne **Egholdt** og ikke Heins som resten af familien! Hvorfor mon det?

Julies halvsøster Frederikke Egholdt var ved FT 1850 lærer i Fensmark hos godsforvalteren N. Bartholdy på Vallø.

Skilt og dygtiggørelse

Den lille familie Heins går i opløsning, og omkring 1850 forlod Frederik Heins hjemmet. Han efterlod Julie med 2 små børn, som hun nu måtte forsørge. Hun indså, at hun måtte dygtiggøre sig, hvis hun skulle realisere sin barndomsdrøm om at lære andre at læse ifølge det interview hun gav til Husmoderbladet i 1898.

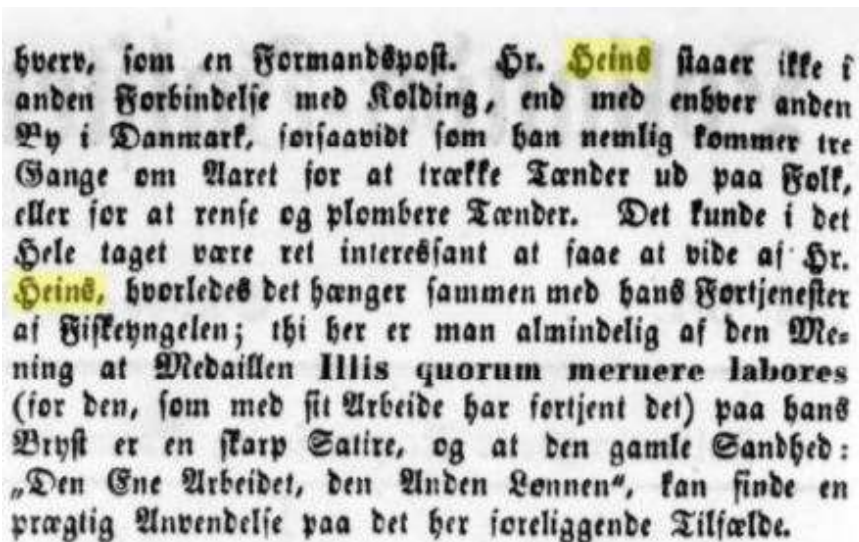
Inden vi går videremed Julie Heins historie, så skal vi lige kort følge, hvordan det gik hendes mand Frederik Wilhelm Guldbrand Heins. Her er en række klip fra Mediestream:

Århus Stiftstidende 1851

Der står: "Under navn af tandlæge, stundom kalder han sig bandagist, berejser en guldsmedesvend Heins fra Fyn i denne tid adskillige af Jyllands købstæder. Han er imidlertid slet ikke læge og altså heller ikke tandlæge, hvilket ses af "Bibliotek For læger 1849" side 47, hvor han findes anført muleteret til Nakskov bys Fattigkasse for at have befattet sig med tandudtrækning."

Muletere, dvs. idømt, pålagt: han blev idømt en bøde, som gik til Nakskov bys fattigkasse fordi han ikke var uddannet tandlæge.

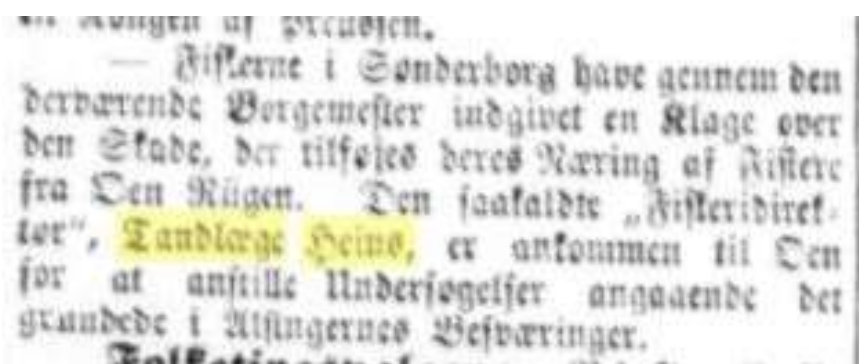
hver, som en Formandspost. Hr. Heins staaer ikke i anden Forbindelse med Kolding, end med enhver anden By i Danmark, forsaavidt som han nemlig kommer tre Gange om Aaret for at trække Tænder ud paa Folk, eller for at rense og plumbere Tænder. Det kunde i det Hele taget være ret interessant at faae at vide af Hr. Heins, hvorledes det hænger sammen med hans Fortjenester af Fiskeyngelen; thi her er man almindelig af den Mening at Medaljen Illis quorum meruere labores (for den, som med sit Arbejde har fortjent det) paa hans Bryst er en skarp Satire, og at den gamle Sandhed: „Den ene Arbejdet, den anden Lønnen“, kan finde en prægtig Anvendelse paa det her foreliggende Tilfælde.

Lolland-Falster Stiftstidende 1854

Der står: "Hr. Heins står ikke i anden forbindelse med Kolding, end enhver anden by i Danmark, for så vidt som han nemlig kommer tre gange om året for at trække tænder ud på folk, eller for at plumbere tænder. Det kunde i det hele taget være ret interessant at få at vide af hr. Heins, hvorledes det hænger sammen med hans fortjenester af fiskeyngelen; thi her er man almindeligt af den mening at medaljen Illis quorum meruere labores (for den, som med sit arbejde har fortjent den) på hans bryst er en skarp satire, og at den gamle sandhed: "Den ene arbejdet, den anden lønnen", kan finde en prægtig anvendelse på det her foreliggende tilfælde."

Videre i artiklen står der:

"..at den svenske regering ifølge Aftenbladet har hædret tandlæge Heins med en guldmedalje, fordi han har tilbudt i Sverige 500 eksemplarer af en bog om fiskeyngelens formering "hvilken bog han selv har forfattet". Denne hele beretning er en del mystisk og trænger til berigtigelser. Hr. Heins har ingenlunde forfattet den omtalte afhandling; den er oversat efter en fransk original. Hr. Heins kaldes fremdeles Formand for Fiskeridirektionen i Kolding; det er os aldeles ubevist, at der består nogen Fiskeridirektion, og endnu mindre er det os bekendt, at man her kunne være tilbøjelig til at betro hr. Heins et tillidsarbejde."

— Fiskerne i Sønderborg have gennem den dervedvarende Borgemeester indgivet en Klage over den Skade, der tilføjes deres Næring af Fiskeri fra Den Rügen. Den saakaldte „Fiskeridirektor“, Tandlæge Heins, er ankommen til Den for at anstille Undersøgelser angaaende det grundede i Afslængernes Besværinger.

Folkets Avis København 1869

Her står: *"Fiskerne i Sønderborg har gennem den herværende borgmester indgivet en klage over den skade, der tilføjes deres næring af Fiskerne fra Rügen. Den såkaldte "Fiskeridirektør", tandlæge Heins, er ankommet til øen for at anstille undersøgelser angående det grundede i alsingernes besværinger."*

Det var vist meget godt for Julie, at hun slap af med sin mand!

Frederiks søster Cathinka havde forbindelser i København, og hun knyttede en forbindelse mellem Julie og den kendte skoleholder Natalie Zahle, som Julie besøgte i sommeren 1855, og hvor hun deltog i arbejdet med hendes børneskole.

Natalie Zahle

Klip fra Skolehistorie.au.dk:

Natalie Zahle blev forældreløs som tiårig og boede hos sine bedsteforældre i København, hvor hun gik på døtreskolen af 1791. Efter sin konfirmation arbejdede hun syv år som huslærerinde. Uden uddannelse eller erfaring begyndte hun her at gøre sig tanker om pædagogik.

I 1849 begyndte Zahle som elev på en "højere dannelsesanstalt for damer" og arbejdede ved siden af som lærer. I 1851 tog hun som en af de første kvinder eksamen som institutbestyrer og åbnede en privat lærerindeuddannelse. Året efter overtog hun en privat pigeskole med cirka 70 elever. Hun drev skolen i sit eget hjem og underviste børn om dagen og voksne lærerindestuderende om aftenen.

I 1877 lånte Zahle penge til at bygge en ny, stor skole, som i 1855 blev en selvejende institution med hende selv som forstanderinde. Zahle var yderst optaget af kvinders uddannelsesmuligheder og grundlagde et fortsættelseskursus for konfirmerede piger, et studenterkursus for kvinder og et kursus for almueskolelærerinder. Det blev begyndelsen på N. Zahles kvindeseminarium. I København blev Zahle påvirket af grundtvigianismen, hvis religiøse og pædagogiske opfattelser stemte fint overens med hendes egne. I grundtvigsk ånd blev modersmål og historie undervisningens hjørneste.

Natalie Zahle grundlagde et undervisningsimperium med pigeskole, gymnasium og seminarium for kvinder.

Åbner "Fru Julie Heins Skole" i 1855

Efter sit besøg hos Natalie Zahle i København og med hendes råd og vejledninger, så vovede Julie Heins springet og hun åbnede den 6. oktober 1855 "Fru Julie Heins Skole". Den startede med 12 unge piger som elever, hvoraf den ene var hendes datter Marie. De øvrige piger var fra hendes venne- og bekendtskabskreds. Hendes mål med skolen var at hjælpe børnene frem med en mere menneskelig undervisningsmåde, end den som skolerne hidtil havde anvendt, og hun optog undertiden også små drenge. Meget tyder på, at skolen hurtigt fik et godt ry, og Julie fik ikke mindst sine elever fra nogle af byens velstillede hjem.

Annonce, hvor Julie søger lærerkræfter til sin skole

Ved Folketællingen i 1860 så registreringen således ud:

Odense, Odense, Odense Købstad, Odense Kjøbstad, Overgade 16, baghuset 1 og 2 sal, 1, FT-1860, B0289					
Navn:	Alder:	Status:	Stilling i familien:	Erhverv:	Fødested:
Hansine Julie Heins	38		Gift		Odense

Julie var blevet skoleholder, og hun boede i 1860 i Overgade 16 i Odense, hvor undervisningen også foregik i et baghus, hvor der blev indrettet skolestuer og beboelse.

Baggården i Overgade 16, hvor Julie Heins havde sin skole. Foto: Ole Jeppesen, Historiesnedkeriet, 2019

Hendes mor Inger Kirstine Nielsen var i 1860 husholderske på Store og Lille Mølle i Åderup hos enkemand Johannes Heinrich Dorches, og hendes halvsøster Frederikke Egholdt var i Hunderup gift med Jørgen Andersen Holm der var lærer på Hunderup Skole (Det er den gamle Rytterskole, hvor den kendte håndboldspiller og organisationsmand Morten Stig Christensen bor i dag). I 1863 står Julie fadder til søsteren Frederikkens søn Jens David Andersen Holms dåb i Vor Frue kirke i Odense.

1865 Hanebogen udkommer første gang

Julies læseundervisning passede ikke til de eksisterende lærebøger, og fra 1865 begyndte hun derfor at udarbejde egne læsebøger. Først udgav hun en læsebog med billeder for småbørn, dernæst en for de lidt større og til sidst et sammenhængende læsebogssystem i seks bind. Heraf blev første bind Hanebogen, ABC med Billeder efter Skrive-, læsemetoden særligt udbredt. Den blev uhyre populær, og den kom i hele 23 oplag frem til 1932.

Undervejs blev den revideret, så den blev tilpasset tidernes udvikling og stavemåder.

Forsiden på Hanebogen.

Bogen hed oprindeligt ”Læsebog med billeder for Smaabörn”, men på grund af Oluf August Hermansens flotte tegning af en hane på forsiden, så kaldte alle den for ”Hanebogen”.

Oluf August Hermansen

Dansk maler og bogillustrator

Født mandag den 30. juli 1849 på Frederiksberg
Død tirsdag den 23. november 1897 på Frederiksberg

Mini-biografi: Var søn af en tømrer, kom efter skoletiden i lære som porcelænsmaler hos Bing & Grøndahl, dekorerede i flere år terrakotta arbejder for P. Ipsens Enke i København, fik samtidig undervisning af bl.a. tegnelærer og maler F.F. Helsted på Teknisk Institut, blev i 1870 optaget på Kunstakademiets malerskole, i 1874 tildelt Akademiets rejseunderstøttelse til indlandet, modtog undervisning af professor Jørgen Roed til 1876 og modtog året efter Neuhausens præmie for sit billede **Blomster i en Vase**. Oluf August Hermansen malede ikke kun blomster og landskaber, men blev også kendt som en glimrende skildrer af dyr. Udførte illustrationer til børnebøger, især til billedbøger med dyr, lavede forlæg til illustrationer til ugebladet *Ude og Hjemme* og udkast til dekorationer til dukketeater. Deltog i udstillinger på Charlottenborg samt i *Kunstnerforeningen af 18. November* flere gange, var repræsenteret på verdensudstillingen Paris 1878 og ved den nordiske Kunststudstilling i København 1883 samt 1888. Var far til maleren Flora Heilmann.

En af de første sider i Hanebogen.

Små fortællinger midt i bogen

På de første sider er der udelukkende 1-stavellesord og med humor og leg med lydene! Længere henne i bogen kommer 2-stavelles og 3-stavellesord, og til sidst hele historier. Det er faktisk meget simpelt og genialt, og hendes system har jo i den grad fremmet lysten til at lege med sproget og med lyde. Det kunne være interessant at høre hvad nutidens sprogpedagoger mener om hendes system!

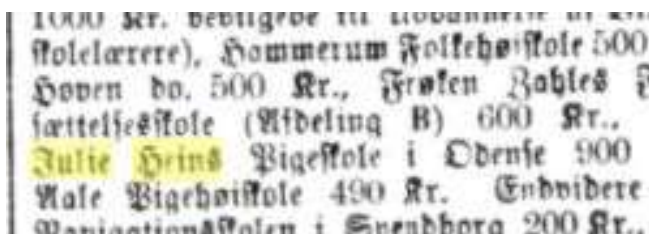
Ansatte Henning Frederik Feilberg i 1867

Snart viste der sig behov for at fortsætte skolegangen efter konfirmationen, og da teologen Henning Frederik Feilberg fra 1867 var blevet tilknyttet som lærer, tog hun også en slags efterskolevirksomhed for såkaldte voksne piger (dvs. konfirmerede piger over 14 år) på programmet. Denne gren af skolen fik fra midten af 1870'erne støtte fra den ministerielle højskolebevilling og fortsatte gennem mange år.

Hun udvidede også undervisningen med en kursus for privatlærere.

Henning Frederik Feilberg

Notits i Sorø Amts Tidende om tilskud til Julie Heins Pigeskole i Odense. Skolen fik et betydeligt tilskud fra Indenrigsministeriet på hele 900 kr. årligt.

Status ved Folketællingen i 1870

Julie var skolebestyrerinde, og hun boede stadig i Overgaden 16, og hun var fraskilt, og havde ikke nogen partner.

Odense, Odense, Odense Købstad, Overgade, 16, Bagbygning 2 Sal, 2588, FT-1870, D4595					
Navn:	Alder:	Status:	Stilling i familien:	Erhverv:	Fødested:
Hansine Julie Heins	47	Fraskilt	Huusmoder	Skolebestyrerinde	Odense
Hansine Kirstine Andersen	24	Ugift	Logerende	Elev	Kollerup Ved Veile
Hansine Jensen	23	Ugift	Logerende	Elev	Haarby Ved Skanderborg
Marie Katrine Larsen	17	Ugift	Logerende	Elev	Nyborg
Anne Laura Johanne Dorthea Magdalene Larsen Thoboe	14	Ugift	Logerende	Elev	Gadsbølle gård, Vissenbjerg Sogn
Caroline Marie Borthig	50	Ugift	Husjomfrue		Kjøbenhavn

I den store lejlighed i Overgade 16 havde hun hele 4 unge elever boende på kost, og dertil havde hun en ældre husjomfru til at tage sig af huset, rengøringen og madlavningen.

Ved FT 1870 og FT 1880 boede hendes moder Inger Kirstine Nielsen hos sin datter og svigersøn på Hundeparkskolen.

Kostskole.
 Nogle Småpiger kunne blive optagne i mit
 Hus til Undervisning og Opdragelse. Den år-
 lige Betaling er 250 Rd.
 Odense den 22de August 1871.
Julie Heins,
 Skolebestyrerinde.

Undervisning for voxne Piger.

Det aarlige Cursus gaar fra 1ste September
 til 1ste Juni. Deeltagere, ogsaa de, som on-
 skes optagne i mit Huus, bedes melde sig inden
den 20de Juli. **Julie Heins.**

De Forældre, som ønske deres Børn optagne
 i min Skole efter Sommerferien, bedes at hen-
 vende sig til mig inden den 20de Juli.
Julie Heins.

Julie annoncerede efter nye elever i Fyns Stiftstidende i 1871

Hun søgte både helt unge piger, som for 250 Rd. kunne bo hos hende og få både opdragelse og undervisning, samt såkaldte voksne piger, dvs. konfirmerede piger op til omkring 16 årsalderen.

Nye Bøger. I „D. Folketid.“ anbefaler
 Folketingsmand og Lærer K. Berntsen en af
 Fru **Julie Heins** i Odense udgivet Læsebog med
 Billeder for Børn. Bogen indeholder bl. a.
 Fabler fortalte af **Kold** og fædrelandshistoriske
 Skildringer, fortalte af **Termansen**.

Århus Amtstidende 1874

I Århus Amtstidende kunne man i 1874 læse, af folketingsmanden og læreren Berntsen anbefalede Julies lærebøger. Det var en rigtig god reklame for hende!

Mit Mod sank betydeligt, da jeg
 så den lille Mand i den graa Vad-
 mels Frakke ligefrem belejret af Spør-
 gere eller rettere Talere. Det var
 Fru **Heins**, Skoleforstanderinde i
 Odense: hun havde en høj Stjerne
 hos **Kold**, hun var aandrig og talende.
 Mange havde Ordet. Der vilde vist
 ikke blive nogen Plads for mig, unge
 og ubetydelige Menneske.

Fru Johanne Meyer fortæller i sine erindringer om Christen Kold og Julie Heins. Klip fra Herring Folkeblad 1883.

Der står: "Mit blod sank betydeligt, da jeg så den lille mand i den grå vadmelsfrakke ligefrem belejret af spørgere eller rettere talere. Det var fra Heins, Skoleforstanderinde i Odense; hun havde en høj stjerne hos Kold, hun var åndrig og talende. Mange havde ordet. Der ville vist ikke blive nogen plads for mig, unge ubetydelige menneske."

megen Snustobak. Alt, hvad der med Rette kan kaldes aparte ved Kolds Klædedragt, fremkom efter min Overbevisning ved hans svage Legeme, som ikke kunde taale Trøj og daarlig bære det Tøj, han havde paa; og kun lidet tænkte vi paa, at det at gjøre det lettere og bekvemere for ham, kunde volde en endeløs Talen og Skriven derom. Om Kolds Ordenssans tror jeg for øvrigt, at Fru Julie Heins kunde og vist ogsaa vilde fortælle, om det ønskedes. Og jeg kan forsikre, at dersom Pigerne ikke optraadte med rene Fingre, saa forbød han dem at røre ved sit Skrivebord, har jo ikke meget at sige, især da der nok er skrevet, at han intet Skrivebord ejede;

Fra Kirsten Kolds erindringer (datter af Chresten Kold) Klip fra Næstved Tidende 1900.

Der står: "Alt, hvad der med rette kan kaldes aparte ved Kolds klædedragt, fremkom efter min overbevisning ved hans svage legeme, som ikke kunne tåle tryk og dårligt bære det tøj, som han havde på; og kun lidet tænkte vi på, at det at gøre det lettere og bekvemere for ham, kunde volde en endeløs talen og skriven derom. Om Kolds ordenssans tror jeg for øvrigt, at Fru Julie Heins kunde og vist også vilde fortælle, om det ønskedes. Og jeg kan forsikre, at dersom pigerne ikke optraadte med rene fingre, så forbød han dem at røre sit skrivebord, har jo ikke meget at sige, især da der nok er skrevet, at han intet skrivebord ejede."

Skattebetaling

Julie tjente nu så meget, at hun også som alle andre skatteborgere skulle betale skat. For årene sidst i 1870'erne så det således ud for Overgade 16.

År	Anslået indtægt foregående år	Formue- og lejligheds-skat	Kirke-skat
1875	1.500 kr.	26,84 kr.	
1876	1.800 kr.	34,72 kr.	
1879	2.200 kr.	44,84 kr.	3,80 kr.

Hun har en ganske god indtægt, og den stiger fint gennem årene. Skatten er jo til at overse, når vi sammenligner med år 2021!

1870 Bidrag til Dalum Højskole efter Christen Kolds død og omtale

Da den store højskolemand Christen Kold døde i 1870, blev der samlet ind til oprettelse af Dalum Højskole. Det var "Christen Kolds Vennekreds" som stod for indsamlingen, og de dokumenterede hvem der gav hvad, samt sørgede for en omtale af de mest kendte af bidragerne. Heri blandt var Julie Heins naturligvis! Det følgende er et klip fra fynhistorie.dk i forbindelse med køb af Dalum Højskole efter Chresten Kolds død:

"Julie Hejns. gave 5 rdl. + 5 rdl. [Niels Thomsens skole, Odense, og skolebestyrer Julie Hein.

Provst Abels datter Marie til sin tilkommende mand, højskoleforstander Ernst Trier, Vallekilde: "... Kl. 10½ kom vi til fru Heins, hvor vi bad, om vi måtte komme med ind på hendes skole og overvære undervisningen. Ser var vi lige til kl. 4. Fru Heins læste en del højt for os efter bordet" (7.9. 1866). "... derefter var jeg oppe ved fru Heins, hvor jeg traf sammen med nogle af Kolds elever..." (14.3. 1867)

I 1867 knyttedes der en højskoleafdeling for piger til fru Julie Heins private skole. *"den meget livlige skolebestyrerinde Julie Hein hørte til de bærende i den grundtvigske kreds omkring Ludvig Helvegs menighed i Hospitalskirken i Odense."*

Christen Kold

I en årrække tilhørte Julie Heins som nævnt også den grundtvigske kreds omkring Hospitalskirken i Odense.

Skolen blev udvidet i 1878

I 1878 udvidede Julie Heins skolen, der fortsat lå i Overgade 16, med en betydelig tilbygning. Ved indvielsen af tilbygningen den 4. oktober 1878 holdt hendes svigersøn Rasmus Fenger en tale:

"For Fru Heins står skolen som en levende organisme, der ikke kan blive stillestående, men må igennem en udvikling. ... Det har jo vist sig, at skønt det aldrig var nogen hemmelighed, hvilken retning med hensyn til vort skolevæsens udvikling fru Heins tilhørte, så har der dog kunnet rummes lærere og lærerinder, der ikke i alle stykker helt tilhørte forstanderindens retning, når de medbragte alvorlig interesse for deres fag og kærlighed til de små. Forstanderinden vil bestræbe sig for at stille enhver ærlig og trofast medarbejder så frit som muligt, for at de kan arbejde med glæde. Det er hendes tillidsfulde håb at samarbejde efter den gamle grundsætning:

*Enighed i alt det væsentlige,
Frihed i det uvæsentlige,
Kærlighed i alt.*

Dette væsentlige er den fælles kærlighed til de små, og troen på kærlig Gud og Fader i Himlen."

Marie Jørgensen

En af hendes lærere i denne periode var Marie Jørgensen (1846-1920). Hun blev uddannet ved Nathalie Zahles seminarium, og underviste nogle år omkring 1877-1879 på Julie Heins skole. I 1879 startede hun sin egen skole i Overgade 61 i Odense, og skolen flyttede siden til Albanigade 15, hvor der også blev indrettet kostskole. Så fru Heins idéer om undervisning spredte sig som ringene i vandet!

Status ved Folketællingen i 1880:

Odense, Odense, Odense Købstad, Odense Kjøbstad, Overgade 16, bagbygn. 2den sal, 2404, FT-1880, B0082					
Navn:	Alder:	Status:	Stilling i familien:	Fødested:	
Hansine Julie Heins født Egholdt	57	Gift	skolebestyrerinde, husmoder	Odense	
Ane Sophie Mikkelsen	30	Ugift	husjomfru	Gjestelevlunde, Svendborg Amt	
Maren Jørgensen	21	Ugift	tjenestepige	Lunde sogn, Svendborg Amt	
Hansine Katrine Schultz	17	Ugift	pensionair	Alminde sogn, Veile Amt	
Ise Marie Knudsen	26	Ugift	pensionair	Kavslunde sogn, Odense Amt	
Thora Møller	25	Ugift	pensionair	Nestved	
Maren Rasmussen	18	Ugift	pensionair	Asperup sogn, Odense Amt	
Karen Andersen	16	Ugift	pensionair	Ølgod sogn, Ribe Amt	
Anna Anine Jensen	12	Ugift	pensionair	Nørre Aaby sogn, Odense Amt	

Julie var nu blevet 57 år, og hun var i fuld vigør. Hun havde en husjomfru og en tjenestepige til alt det praktiske, og dertil havde hun 6 unge pige og kvinder i alderen fra 12 til 26 som pensionærer, og de kom fra mange steder i Danmark.

Hun pointerer nu ved folketællingen i 1880, at hun er født med efternavnet Egholdt, men det var hun faktisk ikke!

Til sammenligning med tallene nedenfor, så har jeg her fundet en tavle, som viser priser og typiske lønninger i 1880.

Fra Industrimuseet.dk

En timeløn på 27 øre for en faglært arbejder svarer til en årsløn på omkring 800 kr., så Julies årsindtægt på kr. 1.500 var det dobbelte af en almindelig arbejders løn!

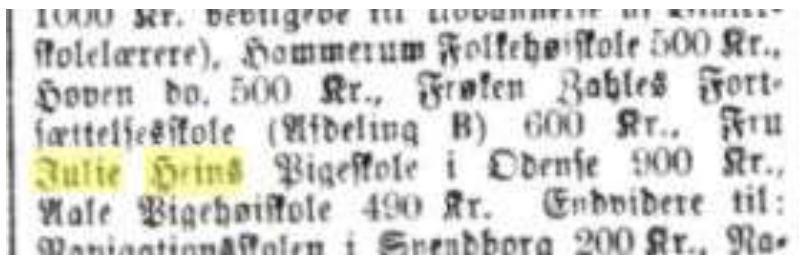
År	Anslået indtægt foregående år	Skatteindtægt	Formue- og lejlighedsskat	Kirkeskat
1880	1.500 kr.	420 kr.	28,14 kr.	2,10 kr.
1881	1.500 kr.	420 kr.	28,14 kr.	2,10 kr.

Reklame for skolen 1880. Nationaltidende

Der står: "Kundskabsvæsen, litteratur. Julie Heins Skole for voksne Piger. Undervisning gives fra 1. september til 1. juni. Eleverne – særlig de, der ønsker bolig på skolen – bedes indmelde sig så tidligt som muligt. Trykte meddelelser udleveres, og nærmere underretning meddeles af fru Julie Heins, Odense."

Tilskud fra Indenrigsministeriet

Fra Sorø Amts Tidende 1881

Skolen fik fortsat et betragteligt tilskud fra Indenrigsministeriet. I 1881 var tilskuddet på 900 kr. årligt.

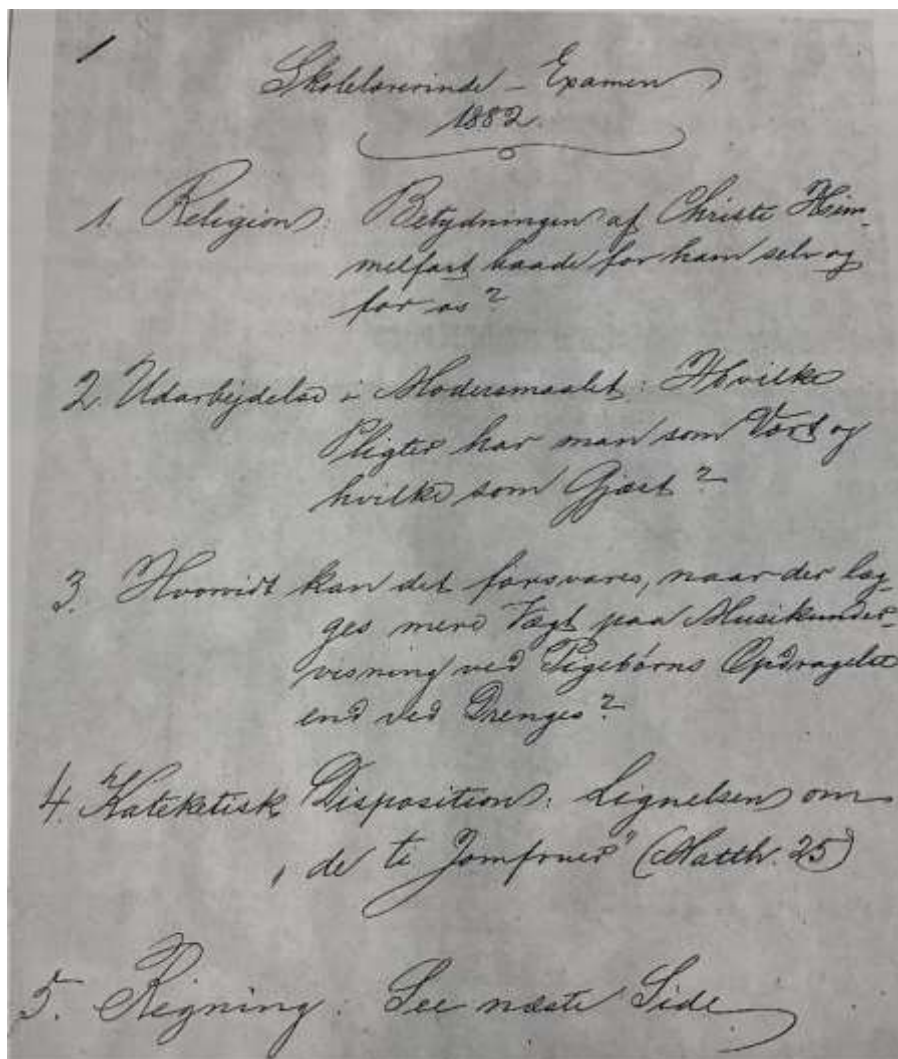

Julie var også aktiv i det lokale kulturliv. I 1881 arrangerede hun således et kulturhistorisk foredrag ved pastor Helms, som vil fortælle de fremmødte om den verdenskendte maler Michelangelo. De kostede kun 25 øre at overvære foredraget. Han levede fra 1475-1564 og hans mest berømte værk er udsmykningen af Det Sixtinske Kapel i Sankt Peterskirken i Rom.

I 1880 blev et kursus til forberedelse til almuelærerindeeksamen knyttet til skolen. Cand. Phil. Adda Hilden skriver herom: "Det, der senere blev til Odense Seminarium, blev i al stilfærdighed til som en overbygning til Julie Heins pigeskole"

De første to lærerinder blev dimitteret herfra i 1882 efter at de havde aflagt prøve i København. Begge de 2 indstillede eksaminander bestod med bedømmelsen "Meget duelig".

Examensopgaver

De første lærerinder, som dimitterede fra Julie Heins kursus fik ovenstående opgaver til den afgørende eksamen. Klippet er fra bogen "Odense Seminarium 100 år."

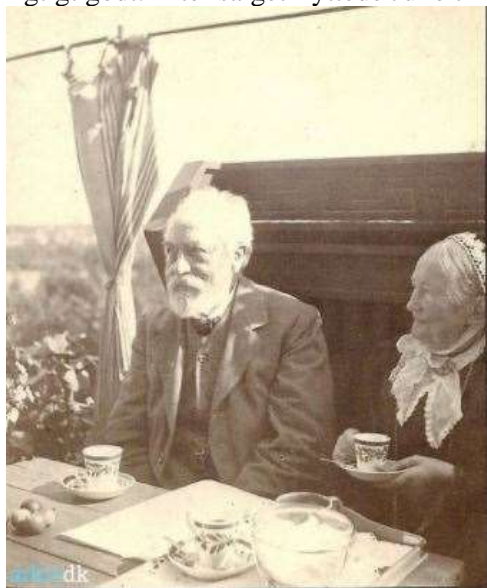
Der står: "Skolelærerinde - Examen 1882"

1. Religion: Betydning af Christi Himmelfart havde for ham selv og for os?
2. Udarbejdelse i modersmålet: Hvilke pligter har man som vært og hvilke som gæst?
3. Hvorvidt kan det forsvares, når der lægges mere vægt på musikundervisning ved pigebørns opdragelse end ved drenge?
4. Kateketisk disposition: lignelsen om de ti jomfruer (Matth. 25)
5. Regning: Se næste side"

Julie solgte skolen til Niels Thomsen i 1883

Julie Heins skole var nu både en dagskole og en kostskole. Den store skole tærede på kræfterne og i oktober 1883 solgte hun skolen til Niels Thomsen, der senere fortsatte lærerindeuddannelsen under navnet Odense

Kvindeseminarium. Niels Thomsen havde været lærer hos hende i perioden 1882-1885, så han kendte den rigtigt godt. Efter salget flyttede Julie til Dronningensgade 25 på 1. sal i Odense.

Hr. & fru Thomsen. Fra Arkiv.dk

Om Niels Thomsen

ODENSE SEMINARIUM

1891, 1895-1905. *Thomsen, Niels.*

F. 27.5.1840 Husby, f.: fisker og strandfoged.

2 vintre på Staby højsk.; læreks. Jelling 60; blev stærkt påvirket i grundtv. retning af forstander Svendsen (ligesom senere af Fritz Boisen, Stege); huslærer i Udstrup hos en svoger til Jac. Knudsens fader; lærer Stege landsogn og Gjedved til 83 (tidl. lær. Gjedved højsk. 71); lærer i Skrilling 72. Købte 83 Fru Julie Heins pigesk., hvortil var knyttet et almuelærerinde kursus; sam. med de to efternævnte stiftede han så 91 et kursus til lær. eks.; fra 95 O. sem. Han solgte 1905 sem. til Ejler Møller på den betingelse, at C.J. Busk forblev der som medforstander.

1891-1900. *Yderik, Gunde Gustav Vilhelm.*

F. 26.3.1852 Brøndum (Skast hrd.), f.: lærer.

Læreks. Jelling 81; lær. Fru Heins pigeskole 82; Od. kvindekurs. og sem.; Frk. Wintellers sk. 85-99. Traks sig tilbage af helbredshensyn.

1905-1927. *Busk, Carl Jensen.*

Fra Personalhistorisk Selskab 1975

Skatteopgørelse for Julie Heins på Dronningensgade 25

År	Anslået indtægt foregående år	Skatteindtægt	Formue- og lejlighedsskat	Kirkeskat
1885	800 kr.	140 kr.	12,74 kr.	0,56 kr.
1888	800 kr.	140 kr.	12,18 kr.	0,56 kr.
1889	800 kr.	140 kr.	13,30 kr.	0,56 kr.
1890	800 kr.	140 kr.	13,30 kr.	0,56 kr.

Efter salget af skolen havde hun nu en konstant men lidt mindre indtægt af sine bøger m.v.

Lærebøger

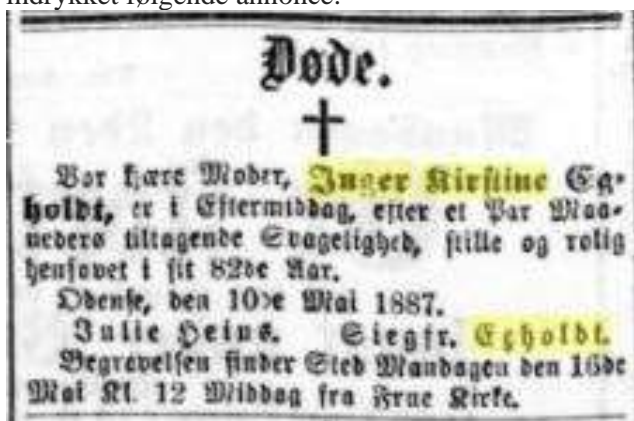
Efter at Julie havde solgt skolen, så fik hun mere tid til at revidere og udbygge sit undervisningsmateriale.

Hanebogen blev i 1890 suppleret med en vejledning til lærere. Den hed ” Den første Undervisning i Modersmaalet”. Desuden udgav hun en samling ”Aandelige Sange fra Skolen og Hjemmet” i 1877, og den blev benyttet en hel del.

Julie Heins tilhørte også i en årrække den grundtvigske kreds omkring Hospitalskirken i Odense. Hun var en meget initiativrig pædagog, hvis største betydning givetvis var som læsebogsforfatter. Men også lokalt satte hun sit præg på den private skoleundervisning.

Julies mor døde i 1887

Hendes mor Inger Kirstine Nielsen døde den 10. maj 1887 i Odense 80 år gammel. I Fyens Stiftstidende var indrykket følgende annonce:

”Døde. Vor kære moder Inger Kirstine Egholdt, er i eftermiddag efter et par måneders tiltagende svagelighed, stille og rolig hensovet i sit 82de år. Odense, den 10de maj 1887.

*Julie Heins, Sigfred Egholdt.
Begravelsen finder sted mandagen den 16de maj kl. 12 middag fra Frue kirke.”*

Sigfreds fulde navn er Christian Sigfred Bassevig Egholdt, og han er Julies halvbror. Han blev født i 1830 i Næstved, og han blev proprietær og landmand i Odense. Han blev gift med Marie Louise Könisch omkring 1860, og de fik mindst 1 barn. I 1890 var de blevet skilt, og han boede derefter på en gård i Brenderup på Fyn.

Julies datter døde i 1888

Under et år efter Julies mors død, så døde hendes eneste datter Marie Elisabeth Olivia Christine Fenger, født Heins. Hun døde den 13. januar i 1888, men hun nåede af blive gift med Rasmus Fenger den 26. april 1869 i Odense, og de fik 6 børn sammen. De første år boede det unge par på Askov Højskole, hvor Fenger var lærer indtil vistnok 1874, hvor de flyttede til Odense og han blev bestyrer af Sukkerkogeriets gårde (og fik bolig på Bolbrogården). I Askov boede han og Marie i Schrøders hus – og det siger meget om, hvor stor betydning han havde for skolen. Den materielle side af sagen, en mand der havde stor indsigt i kvægavl, har haft stor betydning for at kunne tiltrække elever fra bondestanden til skolen. Parret flyttede senere med deres børn til Bolbro, hvor Rasmus arbejdede som dyrlæge. Marie blev begravet fra Sankt Knuds kirke i Odense.

Rasmus skriver i dødsannoncen, at hans hustru Marie i de sidste 2½ år har lidt af en hjertesygdom, som i de 2 sidste måneder af hendes liv fængslede hende til et smertefuldt sygeleje.

Klip fra Fyens Stiftstidende den 14. januar 1888

Status ved folketællingen i 1890

Odense, Odense, Odense Købstad, 1, FT-1890, B0315				
Navn:	Hansine Julie Heins	Køn: K	Alder:	67
Civilstand:	Separeret	Stilling i husstanden: husmoder	Fødested:	Odense
Erhverv:	forhenværende skolebestyrerinde trossamfund:		folkekirken	Husstands-/familienr: 1
Adresse:	Dronningensgade	Gadenr:	25. 1ste sal	
Sogn:	Odense Købstad	Herred:	Odense Amt:	Odense

I 1890 udgav hun den 7. udgave af den berømte Hanebog, og den har jeg købt via Saxo hos Kroning International Antikvarboghandel i Søndervig ved Ringkøbing.

I forordet til bogen skriver hun således:

Da jeg i Efteraaret 1888 udsendte syvende Udgave af »Hanebogen« udtalte jeg bl. a. følgende: »Et Ord i Folkemunde siger: »Det er bedst at kalde Barnet ved dets rette Navn«. Nærværende Læsebog udkom for 23 Aar siden, under Navn af »Læsebog med Billeder for Smaabörn«, men Börnene i min egen Skole gav den straks Navn af »Hanebogen«, uden at jeg ved nogen anden Grund dertil end den Hane. hvormed Hr. Kunstmaler Kyhn har prydet Titelbladet. Senere har jeg erfaret, at den over hele Landet, baade i og uden for Boghandelen, gaar under dette Navn, og saa mener jeg ifølge ovenstaaende Ord, at det er bedst, at »det rette Navn« ogsaa staar paa Titelbladet. — Men ligesom udvendig, saaledes er Bogen ogsaa indvendig forandret, idet jeg har søgt at lægge Læseøvelserne lettere til rette for Barnet, ligesom ogsaa Læsestykkerne i højere Grad ere beregnede paa en velordnet Anskuelses-Undervisning end tidligere.

Jeg haaber, at Bogens tidligere Velyndere ville modtage den gjorte Forandring som en betydelig Forbedring, og i den Overbevisning, at til de smaa er det bedste ikke for godt, beder jeg enhver Börneven, der ved noget bedre end det, som heri er givet, for følgende Udgavers Skyld at gøre mig opmærksom derpaa.«

Denne min Anmodning har Hr. Skolebestyrer Gottlieb Christensen med stor Interesse imødekommet. Jeg har med Taknemlighed fulgt hans indsigtfulde Raad, og derved er nærværende Udgave bleven lettere og fyldigere og ved de mange nye Billeder fornøjeligere for Barnet. — Jeg haaber, at den Ulempe, som Forandring af Skolebøger medfører, mindre vil føles i denne »Barnets første Bog«, og at man vil billige de foretagne Ændringer. Yderligere Omarbejdelse vil ikke ved senere Udgaver finde Sted. Retskrivningen heri, saavel som i de efterfølgende fem Dele af mit Læsebogsapparat, er i nøjeste Overensstemmelse med de af Kultusministeriet under 7de Juni 1889 befalede Retskrivningsregler.

Odense i April 1890.

Julie Heins.

Julie Heins: Dansk Læsebog med Billeder

hovedsagelig efter Tegninger af *danske Kunstnere*:

- „**Hanebogen**“ (ABC). 15de Udgave 1902. Med 48 Billeder, de fleste efter Originaltegninger af *O. A. Hermansen*, samt 8 Sider Skrift. Pris indb. 50 Øre.
- I. **For de mindste.** (Betydelig udvidet Udgave af „Hanebogen“). 3die Udgave 1901. Med 74 Billeder. Pris indb. 1 Kr. Er nærmest udarbejdet for de Skoler, der have indført *Anskuelsesundervisning som særskilt Fag*.
 - II. **For Smaabørn.** 11te Udg. 1900. Med 46 Billeder. Pris indb. 1 Kr. 75 Øre.
 - III. 9de Udg. 1901. Med 37 Billeder. Pris indb. 1 Kr. 60 Øre.
 - IV. 4de Udg. 1900. Med 29 Billeder. Pris indb. 1 Kr. 80 Øre.
 - V. 4de Udg. 1900. Med 29 Billeder og 8 Sider gotiske Skriftlæsningsprøver. Pris indb. 1 Kr. 80 Øre.
 - VI. 3die Udg. 1900. 236 Sider med 21 Billeder og 8 Sider gotiske Skriftlæsningsprøver. Pris indb. 1 Kr. 80 Øre.

Samtlige Bøger er i Overensstemmelse med den hygiejniske Skolekommissions Fordringer trykte paa godt, tykt, træfrit Papir med en stor, tydelig Skrift og indb. i **solide** Skolebind.

Apparatet er anbefalet af Kultusministeriet og avtoriseret af Københavns Skoledirektion og samtlige Landemoder.

De stadig udkommende, nye, store Oplag er det bedste Bevis paa den mere og mere stigende Udbredelse af disse fortrinlige Læsebøger, der efterhaanden ere blevne indførte i en Mængde af Landets mest ansete Skoler saavel højere (særlig Pigeskoler) som Kommuneskoler i Byerne og i Landsbyskoler.

Af Pressens mange anbefalende Udtalelser om disse Læsebøger skulle vi her kun anføre følgende Udtalelse af den i Skoleverdenen højt ansete **A. Hj.** i *Berlingske Tidende* ($\frac{3}{2}$ 1901):

«Det ejendommelige ved Fru J. Heins' Læsebøger er den fortrinlige **Maade**, paa hvilken **Stoffet** er lagt tilrette i fremadskridende **Smaagrupper**. Hun byder sine smaa Læsere paa den **fornøjeligste Maade** alle Arter af Læsning mellem hinanden, men saaledes, at Børnene ved Hjælp af et efterfølgende Vers eller en lille Fortælling faar den eller den Forestilling slaaet fast, som er bleven forklaret med jævne og forståelige Ord i det foregaaende belærende Stykke. Derved vindes, at mange Vers af vore Digtere, som ellers trængte til Forklaringer, der afbrød Læsningen, nu blive letforståelige. Hendes **omfattende Læsning** er her kommen hende tilgode. Og hvor der i Literaturen har manglet et og andet Led i Tankegruppen, har hun **henvendt sig til dygtige Specialister om Bidrag og været særdeles heldig**. — De to modsatte Skær, hvorpaa saa mange ellers dygtigt samlede Læsebøger ere strandede, **det kedelige og det altfor søgt „barnlige“**, har hun heldigt undgaaet. Der er noget sundt over alle hendes Bøger — det kommer simpelthen af, at hun kender de Små — og det har vist sig, at Børnene holde af dem, og dette turde vel være den allerbedste af alle **Anbefalinger**».

Eksempl. faas til Gennemsyn i alle Landets Boglader.

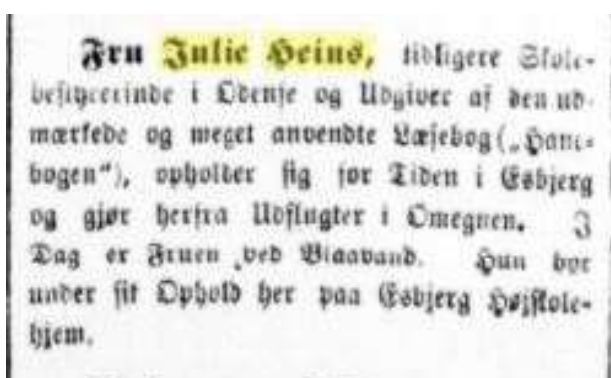
Annoncen præsenterer hele Julie Heins samlede udbud i undervisningsmateriale til de små. De er inklusiv en vejledning til lærerne og forældrene i hele undervisningssystemet, samt en anbefaling fra Kulturministeriet og fra en på den tid kendt skolemand.

Pensionist

Hun delte sit otium mellem Odense og København, idet hun i de første år af sin pensionisttilværelse boede i Odense, og de sidste 10 år tilbragte hun på mange skiftende adresser i Københavnsområdet.

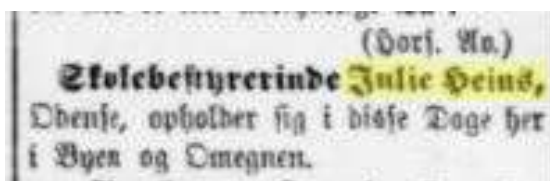
Den 1. november 1892 flyttede Julie til Østerbro i København, nærmere bestemt Rosenvængets Allé 20, 2. sal.

Ophold i Esbjerg, Blåvand og Vejle

Fru Julie Heins, tidligere Skolebestyrerinde i Odense og Udgiver af den udmærkede og meget anvendte Læsebog („Pantebogen“), opholder sig for Tiden i Esbjerg og gjør herfra Udflugter i Omegnen. 3 Dage er Fruen ved Blåvand. Hun bor under sit Ophold her paa Esbjerg Højskolehjem.

Varde folkeblad 1894

(Dort. No.)
Skolebestyrerinde Julie Heins, Odense, opholder sig i disse Dage her i Byen og Omegnen.

Fra 1894 Vejle Amts Folkeblad

På sine gamle dage var Julie Heins blevet så berømt i Danmark, at de lokale aviser annoncerede med, når hun opholdt sig indenfor deres læserkreds. Af ovenstående kan det ses at hun i 1894 har gæstet både Esbjerg, Blåvand og Vejle!

Julie Heins: Læsebog med Billeder.

I. **Hærebogen (ABC).** 10de Udg. 1893. Med 46 Billeder, de fleste efter Originaltegninger af O. A. Hermansen, samt 8 Sider Skrift. 64 Sider. Pris indb. 30 Ore.

II. **For Smaa børn.** 6te Udg. 1892. 210 Sider med 33 Billeder. Pris indb. 1 Kr. 75 Ore.

III. **5te** med et Tillæg forøgede Udgave. 1891. 204 Sider med 29 Billeder. Pris indb. 1 Kr. 60 Ore.

IV. **2den** forbedrede Udgave (ny). 1891. 220 Sider med 26 Billeder. Pris indb. 1 Kr. 80 Ore.

V. **2den** forbedrede Udgave med et Tillæg af gothiske Skriftlæsingsprøver. 1892. 236 Sider med 29 Billeder. Pris indb. 1 Kr. 80 Ore.

VI. (Ny.) 1890. 216 Sider med 11 Billeder. Pris indb. 1 Kr. 80 Ore.

Samtlige Bøger ere i Overensstemmelse med den hygieiniske Skolecommissions Forordninger trykte paa godt, tykt, træfrit Papir med en stor, tydelig Skrift og indb. i **solide** Skolebind. Expl. af II-VI i **Materie** leveres 25 Ore billigere pr. Bind for d'Hr., som maatte ønske at indbinde 2 Dele i 1 Bind.

Vi henvende d'Hr. Læreres og Skolers Opmærksomhed paa dette fortrinlige Lærebogsapparat, som er **anbefalet af Kultusministeriet og autoriseret af Kjøbenhavns Skoledirection og samtlige Lande møder.**

Expl. faaes til Gjennemsyn i alle Boglader.

Lehmann & Stage, Klareboderne 3.

1894 Nye læsebøger

I provinsen blev folk ofte boende det samme sted gennem mange år, måske endda hele i livet, men i København var det lige omvendt. Her var det kutyme af flytte meget ofte, og det skete normalt på skiftedagene 1. maj og 1. november, som det var almindeligt for tjenestefolkene på landet. Den skik var fulgt med ind til storbyen!

Registerblad. 1892

Fulde Navn		Heins, Hansine Julie	
Livsstilling			
Fødested		Odense	Alder 49 1/2
Ægteskabelig Stilling		E enke	
Hustruens	Fulde Navn og Bopæl		
	Fødested		Alder
	Standskreds		
Børn			
Meldt Bopæl		For hustru og hustruens Tjeneste: i hele Tjenesten de 10-12 For Logerende: i de 10-12 de 10-12	
Aar	Dag	Gade, Nr., Etage m. o.	
1892	11	Ryesgade 124, 2. sal	
1895	11	Skovgårdsgade 27, stuen	

Politiets Registerblade

Den 1. november 1894 flyttede Julie fra Østerbro til Nørrebro til Ryesgade 124, 2. sal i København. Hun flyttede igen året efter den 1. november 1895 til Skovgårdsgade 27, stuen. Det er en del af de store lejlighedsblokke der ligger ud til Sortedams Sø i København.

Hendes søn Carl Charles Mariano Vertzen Heins kom hjem fra New York i USA, og flyttede til at starte med ind hos moderen den 1. maj 1897 i hendes lejlighed på Skovgårdsgade. Han var blevet gift med Dagmar Betty Marie, som blev født den 2. april 1864 i København. Carl døde den 27. juli 1914 i København i en alder af 72 år.

Den 1. maj 1896 var det igen flyttedag for Julie. Hun flyttede nu til Gammeltoftsgade 24, stuen, København. Den ligger kun nogle få hundrede meter fra hendes tidligere lejlighed, så det var stadig ud mod Sortedam Sø.

Så var det tid til flytning for sidste gang. Den 1. november 1900-2 flyttede hun tilbage til Østerbro, nemlig til Nordre Frihavnsvej 31, 1. sal.

Status ved Folketællingen i 1901

København, København (Staden), Nordre Frihavnsvej 31, FT-1901,

Navn:	Alder:	Status:	Stilling i familien:	Erhverv:	Fødested:
Hansine Julie Heins	18220927	E	Husmoder	Forhenværende skolebestyrerinde	Odense
Ingeborg Reinvaldt	18910609	U			København
Ane Kirstine Larsen	18390812	U			Vissenbjerg Sogn
Niels Olesen	18810820	U	Logerende	Stud. jur.	Roskilde
Christian Peter Nielsen	18780212	U	Cand. pharm.	Nibe	

trossamfund: Lutherske

Ejers navn: Capt. J. Hahn. M. Fl., Forhus, 1. sal tv, Flyttet til kommunen: 1893

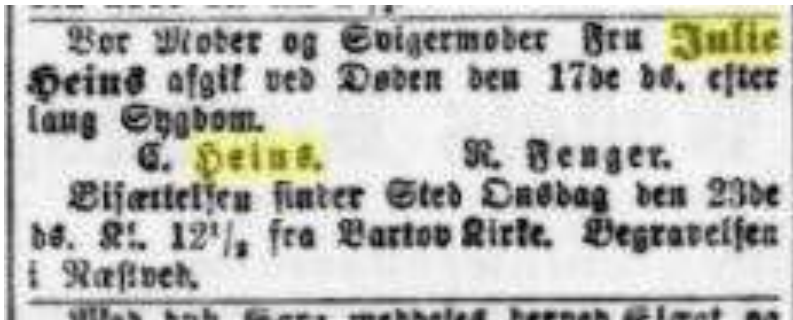
Sidste opholdssted: Odense, Gift 1841, Ægtefælle død: 1892

Antal levende børn: 2 Antal døde børn: 1

Hendes eksmand Frederik Wilhelm Guldbrand Heins var død den 18. januar 1892 i Hamborg i Tyskland, og han blev begravet på Næstved kirkegård.

Død

Den 17. april 1902 døde Julie Heins i en alder af 79 år efter lang tids sygdom. Hendes søn og svigersøn indrykkede denne dødsannonce i Berlingske.

1902 Berlingske

Dødsannoncen blev indrykket af C. Heins og R. Fenger. Det er sønnen Carl Heins og svigersønnen Rasmus Fenger. Datteren Marie Elisabeth Christine døde som tidligere nævnt den 13. januar i 1888.

Rasmus Fenger. Fra Det Kgl. Bibliotek

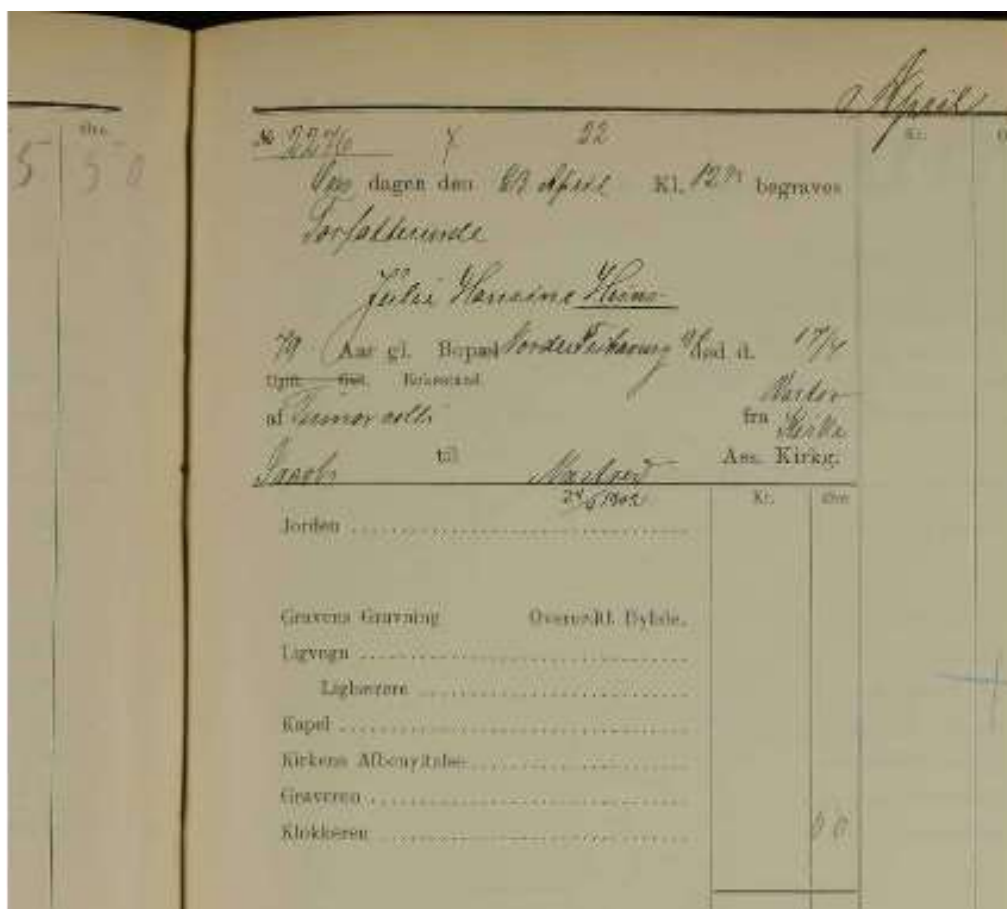
Fenger, Rasmus, f. 1835, Landøkonom. Han er en Søn af ovfr. nævnte Pastor Pet. Andr. F. og fødtes i Slotsbjærgby Præstegaard ved Slagelse 25. Marts 1835. Efter at have taget Dyrlege-examen (1862) virkede han som Lærer ved Askov 1863—74; det sidste Aar traadte han i de danske Sukkerfabrikkers Tjeneste som Bestyrer af deres Landbrug og Roekultur paa Fyn. 26. April 1869 ægtede han Marie Elisabeth Olivia Christine Heins († 13. Jan. 1888), Datter af Tandlæge H. — F. er en ikke meget produktiv, men kundskabsrig og dygtig Forfatter. Navnlig i «Tidsskrift for Landøkonomi» har han skrevet Afhandlinger om Husdyrbruget, særlig om Kjødproduktion og Fedning.

H. Hertel.

Fra Dansk biografisk Lexikon

Vartov kirke i København

Dødsattesten

Dødsårsag var på latin *Tumor Colli*, dvs. en knude på halsen. Det kostede 50 øre at få klokkeren til at ringe bisættelsen ind.

Hun blev bisat med jordpåkastelse på kisten onsdag den 23. april 1902 kl. 12:30 i Vartov Kirke i København. Det var pastor W.S. Hoff som stod for bisættelsen. Begravelsen fandt efterfølgende sted den 24. april på Næstved kirkegård.

Kilder

- Arkiv.dk
- Dagbladet København
- Dagens Nyheder
- Dannebrog – avis
- Dansk Biografisk Lexikon
- Dansk Kvindebiografisk Leksikon
- Den til Forsendelse med de Kongelige Brevposter privilegerede Berlingske Politiske og Avertissementidende
- Det Kongelige Bibliotek
- Folketællinger fra 1834, 1840, 1845, 1850, 1855, 1860, 1870, 1889, 1890 og 1901
- Fyns Stiftstidende
- Google Street view
- Gravsted.dk
- Herning Folkeblad
- Husmoderbladet 1898 – Julie Heins gav interview, og billedet af hende er herfra
- Industrimuseet.dk
- Kirkebøger
- Krak
- Lolland-Falster Stiftstidende
- Mediestream – adgang til indscannede gamle aviser
- Morgenbladet København
- MyHeritage
- Nationaltidende
- Noblecirkles.com – Heins og Fenger familien
- Næstved Tidende
- Odensedatabasen – Personer og ejendomme i Odense 1740-1921
- Odense Seminarium 1895-1995. Jubilæumsbog redigeret af Svend Lorenzen
- Ole Jeppesen – historiker, www.historiesnedkeriet.dk
Torsdag den 31. oktober 2019 holdt han foredrag på Restaurant Druen og Bønnen og Juli Heins.
Her er hans oplæg til foredraget:
”LÆRERINDE OG SKOLESTIFTER JULIE HEINS (1822-1902)
I 1800-tallet havde kvinder ikke stemmeret og det var manden, der forsørgede familien. Men ugifte kvinder kunne gøre sig gældende uden for hjemmets fire vægge som lærerinder.
Julie Heins (1822-1902) voksede op hos en moster og onkel i Næstved, hun blev gift i 1841 med tandlæge Frederik Wilhelm Guldbrand Heins, som hun fik to børn med, Carl og Marie. Omkring 1848 blev hun skilt. Nogle år efter skilsmissen var Julie Heins på Nathalie Zahles skole i København og året efter åbnede hun en pigeskole i Odense. Julie Heins skole som lå i Overgade var meget populær og blev udvidet med en overbygning til uddannelse af lærerinder. Hun udgav også lærebøger bl.a. den populære bog Hanebogen. Hør om Julie Heins og hendes skole.”
- Personalhistorisk Selskab
- Skolehistorie.au.dk
- Svendborg Nyheder
- Sorø Amts Tidende
- Varde Folkeblad
- Vejle Amts Folkeblad
- Ålborg Tidende

Jeg slutter bogen af med digtet, der er på den sidste side i Hanebogens 7. udgave:

Min Moder.

Hvem tog mig først i sin kærlige arm
og lagde mig ømt til sin bløde barm
og læsked min tunge og holdt mig varm?

Min Moder

Hvem sad ved min vugge med smilende mund
ved nat og ved dag, fra stund til stund
og nynnede og lullede mig sødt i Blund?

Min Moder

Og når jeg lå søvnløs med brændende kind,
hvem vågede hos mig med sorrigfuldt sind
og sukede i angst, til jeg slumrede ind?

Min Moder

Hvem foldede mine småhænder i løn
og lærte mig at bede min aftenbøn,
med tak til Gud Fader og Guds søn?

Min Moder

Hvor er det lifligt at tænke på,
hvor er det underligt at forstå,
at du har kunnet elske mig så,
min Moder!

SLUT!

3. februar 2021

Arne Bjørn Jørgensen